

Sisällys

Kansallinen historia on kansainvälistä 8

- Mikä Suomi oli? 8
- Suomi ei kasvanut tynnyrissä 10
- Kansainvälisen politiikan vaikutus Suomeen 1800-luvulta nykypäivään 11

I Miten Suomesta tuli Suomi? 13

Suomalaisen yhteiskunnan synty 14

1. Suuria uudistuksia 16

- Suomi tuli Ruotsista 16
- Kirkko turvasi jatkuvuutta 19
  - Suomen historian tulkintaa:* Entä jos Suomi olisi jäänyt osaksi Ruotsia? 20
- Keisarin uudistusohjelma rakensi Suomea 23
- Säätyvaltiopäivät 24

2. Kansakunta heräsi 26

- Suomalaisen nationalismin erityispiirteitä 26
- Moderni politiikka ja kielipuolueet 29
- Aate ja yhdistys 30
  - Historian käyttö:* Miten historialla tehtiin Suomea? 33
- Kunnallinen itsehallinto vahvisti kansalaisuutta 34
- Koulu kasvatti suomalaisia 35

3. Teollistuva maa 37

- Suuret nälkävuodet 37
- Teollistumisen alku 38
- Arki muuttui 41
  - Amerikan siirtolaisuus* 42
- Yhteiskunnallisia vastakohtia 44

Yhteenveto 47

Historian taidot 48

II Autonomian puolustamisesta itsenäisyystaisteluun 51

Suuriruhtinaskunnasta itsenäiseksi valtioksi 52

4. Venäjän yhtenäistämispolitiikka 54

- Helmikuun manifesti 54
- Myöntyväisyys vai vastarinta? 56
- Kulttuuriväki puolusti autonomiaa 58
- Suurlakko 1905 59
- Eduskuntauudistus 1906 60

5. Itsenäistyminen ja sisällissota 63

- Suomi ja ensimmäinen maailmansota 63
- Venäjän vallankumoukset ja Suomi 64
- Suomen itsenäisyysjulistus 66
  - Mikä olisi Suomen ”oikea” itsenäisyyspäivä?* 68
- Punaisten vallankumous 69
  - Suomen historian tulkintaa:* Miksi yhteiskunta hajosi? 72
  - Sisällissodan ulkomaalaiset* 74
- Valkoisten vapaussota 75
  - Historian käyttö:* Miten vuoden 1918 sisällissodan muistaminen on muuttunut? 77
- Terrori ja vankileirit 78

Yhteenveto 79

Historian taidot 80

III Nuori tasavalta 83

Suomen demokratia kesti 84

6. Hallitusmuotokamppailu 86

Monarkia vai tasavalta? 86
Irti saksalaissuuntauksesta 87
Kuinka Suomesta tuli tasavalta? 88
Vuoden 1919 hallitusmuoto 89

7. Tasavallan kasvukipuja 91

Vaikea alku yhteisessä maassa 91
Uudistuksilla eheyttiin yhteiskuntaa 92
Vasemmiston kahtiajako 94
Historian käyttö: Mongoleja vai germaaneja? 96
Parlamentarismien heikkous 97

8. Demokratian kriisi 99

1930-luvun lama 99
Lapuanliike ja Mäntsälän kapina 101
Punamullan vuodet 103
Suomen historian tulkintaa: Kansallinen eheytyminen turvasi demokratian 104
Ikkunat auki Eurooppaan 106

Yhteenveto 109

Historian taidot 110

IV Suomi kansainvälisissä konflikteissa 113

Toisesta maailmansodasta kylmään sotaan 114

9. Suomi toisessa maailmansodassa 116

Miksi Suomi joutui sotaan? 116
Talvisota 1939–40 118
Välirauha 1940–41 121
Jatkosota 1941–44 123
Kotirintama 125
Erillisrauha 1944 127
Historian käyttö: Historiankirjoituksella sotasyllisyyttä vastaan 128

10. Vaaran vuodet 132

Poliittinen suunnanmuutos 132
Paasikiven linja 135
Miksi Suomesta ei tullut kansandemokratiaa? 137
Siirtoväki, sotakorvaukset ja jälleenrakennus 138

11. Idän ja lännen välissä 140

Puolueettomuus koetuksella 140
Suomen historian tulkintaa: Kuinka suomettunut Suomi oli? 146
Suomi haki suhteita länteen 148
Suomen nuorisokulttuuri lännettyi 150
Kekkosen tasavalta 151

12. Idän etupiiristä lännen etuvartioksi 153

Kohti uutta poliittista kulttuuria 153
Suomi suuntasi Eurooppaan 155

Yhteenveto 157

Historian taidot 158

V Kansainvälistyvä Suomi 161

Talous, yhteiskunta ja kulttuuri 162

13. Euroopan nopein rakennemuutos 164

Suuri maaltamuutto 164

Duunari matkusti Kanarialle ja osti Ladan 167

Hyvinvointivaltion rakentaminen 168

Suomi ja kansainvälisen talouden turbulenssit 171

*Suomen historian tulkintaa: Kun Suomen idänkauppa
romahti* 174

14. Jälkiteollisen ajan Suomi 176

Arvojen ja elämäntapojen murros 176

Uudenlaista poliittista kulttuuria 178

*Historian käyttö: Jokapäiväinen
historiamme* 179

Monikulttuurisuuden haasteita 182

Yhteenveto 185

Historian taidot 186

Hakemisto 188

Kuvalähteet 199

